

ВЕШТАЧКО САЋЕ.

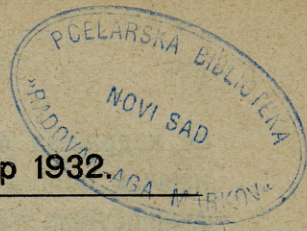
Од **зајамчено** правог, чистог, природног, пчелињег воска, на американском строју зготовљено са врло прецизним дубоким ћелицама и у свакој величини 1 кг. Дин. 52- Послат ми чист восак (без талога) израђујем у вешт. саће 1 кг. за Дин. 7- (у цени урачуната је и дезинфекција воска) или га пак замењујем и за 1 кг. чистог воска дајем 80 дкг. вешт. саћа.

Пажња! Да се не би са вешт. саћем, разне пчелиње болести, нарочито пчелиња куга (*bacillus alvei*.) пренашале и шириле, восак, пре израде у вешт. саће дезинфицирам. Стога је моје саће од сваке заразе просто, и ја га цењеним друговима пчеларима најтоплије препоручујам.

О каквоћи мога саћа изволите се уверити.

Разашаиљем! Праве „банатске“ ројеве и оплођене матице. „Експрес“ Мудрохов апарат је најидеалнија справа за прихрањивање пчела. Апарат је подесан са сваку кошницу.

Ценовник на захтев шаљем бесплатно.

У Земуну, Октобар и Новембар 1932.

Под високом заштитом
Њег. Краљ. Вис. Наследника Престола Петра.

ИЛУСТРОВАНИ ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

Број 10 и 11	Излази једанпут месечно Уредник: КОСТА СЕПЕРОВАЦ вероучитељ грађанске школе.	Година XXIX.
-----------------	---	-----------------

О П О М Е Н А

Година се примиче крају, а тек је једна трећина чланова одговорила својим дужностима и платила чланарину за ову годину. Међу дужницима има и таквих, који су у заостатку за више година. Већ више пута опоменули смо неуредне чланове, да учине своју обавезу према друштву и листу, па да пошаљу дужну чланарину, а у 9. броју „Српског Пчелара“ код сваког дужника наведено је од које године дугује чланарину. Дуг се гомила и већ је прешао 20.000 Дин. Тај велики дуг смета правилном раду друштва и доводи у опасност и само излажење листа. Друштво својим обвезама мора тачно да одговара, а немарни дужници неплаћањем хоће друштво да доведу у незгодан положај. Лист

се издржава од чланарине с тога молимо дужнике, да измире свој дуг, да може друштво и у будуће својим дужностима тачно одговарати.

Утемељачи плаћају за лист 15 Дин. годишње и молимо их да ову претплату тачно шаљу.

Пчелиње друштво даје нам пример, како сваки члан друштва треба да врши своју дужност у друштву.

Браћо пчелари! Угледајте се на вредну и уредну пчелу па и Ви извршите своју дужност према друштву.

Српска Пчеларска Задруга у Руми.

Др. Симеун Грозданић и Павле Геренчевић,
Срем. Карловци.

Из живота пчелиње ваши (Braula coesa).

У месецу септембру 1932. год. обавили смо главну ревизију кошница (јесења ревизија). Том приликом смо нашли једно пчелиње друштво нападнуто вашима. Осим многобројних пчела била је нападнута и матица. У њеном понашању констатовали смо извесну узнемиреност. Нашли смо, на пример да је она у понеку ћелију снела по 2—3 јајета, што је, без сумње, била последица њеног ненормалног понашања, изазваног вашима.

И вашљиве пчеле су се понашале ненормално. Како смо нашли прилично много вашљивих пчела, старијих и млађих, то смо и узели за циљ, да живот вашију пратимо специјално на пчелама. Истина, извршили смо и нека посматрања на изолованим вашима.

Целокупна испитивања су вршена изван кошнице, на издвојеним групама пчела, одн. вашију. У томе циљу врло добро су нам послужили мали стаклени судови.

У току испитивања имали смо у виду ове тачке: а) Понашање изоловане ваши и њено пењање на пчелу; б) Кретање ваши по пчели; в) Мировање ваши на пчели; г) Како пчела скида ваш; д) Како ваш прелази са пчеле на пчелу; њ) Како се ваш храни.

а) Понашање изоловане ваши и њено пењање на пчелу.

Скидали смо поједине ваши са пчела и метали их на хартију. Констатовали смо да ваш на хатији може да се креће

али не тако спретно и брзо као на пчели. На хартији се ваш окреће обично око једне тачке, правећи спиралне завоје. Често се преврне на леђа, и тако лежећи наузнак, прави брзе покрете ногама, док се после извесног времена потпуно не умири.

Ако се узнемиреној ваши примакне какав објект, нпр. игла, она се одмах хвата за њега и креће се по њему, држећи се чврсто на ногама. Чим се поново скине са објекта и баца на хартију, она почиње да се пропиње, те се опет изврне на леђа. Док се ваш налази у пропетом положају, дотле она предњим паром ногу прави врло брзе ритмичке покрете. Такви јој покрети, вероватно, добро дођу, кад јој се приближи пчела, јер се она на тај начин лако прихвати и попне на пчелу.

У једном експерименту метнули смо ваш на парче саћа. Ту је она мировала на истом месту, док једна пчела, коју смо бацили у тај суд, није наишла на њу. На додир пчеле ваш је брзо реаговала и за трен ока се нашла на пчелињем нагруднику (торакс), где је села на грбачицу (scutellum) и прешла у мировање.

У другом експерименту (26 септ.) ухватили смо две ваши и метнули их на парче саћа. Једна се одмах умирила на ивици ћелије, а друга је неколико секунда **трчала** по ивицама ћелија, док се најпосле није исама умирила. Кад смо у суд бацили и две пчеле, ваши су се после неколико минута обе нашле на пчелама. Појава, која се без сумње дешава и у кошници.

б) Кретање ваши по пчели.

Ваш се у већини случајева врло живахно креће по пчели. При температури од 27° Ц она јури по пчелињем телу на све стране правом акробатском вештином. Њено кретање у нормалним приликама (при температури која влада у кошници) може се слободно означити као **трчање**. Са нагрудника ваш отрчи за трен ока на задњи крајичак абдомена (трбух) пчеле, те се за час опет појави на нагруднику или чак на глави пчеле. Једном приликом вршили смо посматрање при директној сунчаној светлости. Имали смо пред собом у стакленом суду 8 пчела, и на свакој по 1—2 ваши. Ваши су се понашале веома живахно. Све су, без изузетка, брзо јуриле по пчелињим телима, и то свака по својој пчели, јер су пчеле биле расуте по целом суду. Ова слика нас је потсећала на мали мравињак по коме јуре узбуњени мрави. Та „игра“ или „ткање“ трајаше око 1 минут. Кад се ваши умирише (адаптација на светлост), нађоше се на разним местима: једне на абдомену (с доње стране), а друге на тораксу (с горње стране).

12. октобра 1932. год. извршили смо ово посматрање. Пратили смо три ваши, које су седеле на нагруднику пчеле, правећи мали троугао. Посматрање је извршено у 21³⁵ часова при електричној светлости и при температури од 23° Ц.

Ваши су неко време мировале при електричној светлости, али су се одједном почеле кретати. Почеле су да јуре по целом телу пчеле, пролазећи и испод крила, па и преко њих; затим по целом абдомену (одозго и одоздо), па по глави и тораксу.

13. октобра одвојили смо две пчеле у посебан суд. На свакој су седеле по две ваши. Пчеле смо обележили као бр. 1 и бр. 2. Хтели смо да видимо, какав ће положај заузимати ваши на пчелињем телу у току извесног времена. Резултат посматрања види се из табеле бр. 1

Табела бр. 1.

Часови	Положај вашију на пчели		Примедбе
	Нр. 1	Нр. 2	
13	Обе на тораксу: једна на грбачици, друга близу главе.	Једна на средини торакса одозго; друга на усном апарату (узима храну).	
16 ⁵	Једна близу главе као и у 13 часова; друга на средини абдомена одозго.	Једна на грбачици; друга на абдомену близу чмара.	
16 ³¹	Једна на предњој страни торакса мало у лево; друга са стране торакса, и испод десног крила.	Обе на тораксу одозго и једна до друге.	
19 ⁴	Обе на тораксу одозго и једна до друге.	Обе на задњем крају абдомена: једна одозго, друга одоздо.	
21 ⁴	Као у 13 часова.	Једна на средини торакса (одозго), друга на средини абдомена (одозго).	

в) Мировање ваши на пчели.

Најчешће ваш мирује на грбачици пчеле. Пчела је са тога места не може лако скинути. Али се ваш може задржавати и на другом месту пчелињег тела, што се види и из табеле бр. 1.

И једном експерименту (13. октобра 1932.) држали смо групицу вашљивих пчела у хладној соби. Пчеле су се од

хладноће сасвим прибиле једна уз другу и тако мировале. Истовремено су мировале и ваши на њима. Али кад смо рукама загрејали суд, у коме су се налазиле пчеле, почело је за кратко време све живље кретање пчела по суду. Упоредо с тим почеле су се кретати и ваши по њима. У овоме случају мировање вашију било је зависно од температуре, али оно зависи, без сумње, и од физиолошког стања организма (глад итд.).

Кад има повише вашију на пчели, онда оне често праве „колону по један“ на тораксу пчеле. Тада једна седи на грбачици, а остале пред њом (једна за другом). У таквим колонама налазили смо највише по 3—4 ваши. А кад пчелу нападне још више вашију, онда оне заузимају и остала заштићена места на тораксу и абдомену, па чак и на глави.

г) Како пчела скида ваш?

При скидању ваши са торакса пчела се служи средњим паром ногу. Левом или десном ногом она прави рефлексне покрете („рефлекси чишћења“) и на тај начин покушава да захвати ваш. Ваш се вешто уклања (парира); а не да се скинути ни онда, кад буде захваћена пчелињом ногом. Каткада је пчела ногом сасвим одвуче на бочну страну нагрудника, али се ваш ни тада не да скинути. У немогућности да је скине, пчела превлачи ногу преко ње, а она се одмах затим враћа на старо место.

Кад се ваш налази на глави пчеле, рецимо, за време узимања хране, пчела покушава да је скине првим паром ногу. Али се ваш ни у томе случају не да скинути, већ бежи на торакс.

У једном случају посматрали смо, како се пчела бори са 3 ваши, које су јој седеле на тораксу. Она је покушавала да их скине, радећи наизменично левом и десном ногом (средњи пар). Ваши су вешто парирале сваком покрету пчелињих ногу, узмичући у страну. Тако су ваши „играле по команди“, а можемо рећи, да је и пчела „дириговала по команди“.

д) Прелажење ваши са једне пчеле на другу.

3. октобра (1932.) ухватили смо 4 пчеле. На свакој је била по једна ваш. Заједно са вашима метнули смо пчеле у стаклени суд са парчетом саћа, у коме је било нешто меда. Испочетка су пчеле покушавале да изиђу из суда, али су се за неколико минута умирале и окупиле на саћу. Стајале су једна до друге, тако да су се и додиривале. То је био погодан моменат за ваши, да прелазе са пчеле на пчелу.

Према нашим посматрањима, ваши у zgodним моментима врло радо прелазе са пчеле на пчелу. Прелажење бива врло хитро и ваш је у томе послу врло спретна.

Констатовали смо уопште, да ваши врло радо трче по пчелама. За један минут ваш је способна да при повољној температури (25—30° С) оптрчи 7—8 пчела, и да при томе од сваке узме мало хране. За храном ваш иде од пчеле до пчеле, као што нпр. пчела иде за нектаром од цвета до цвета. Само је та разлика, што пчела лети, а ваш трчи.

У извесним случајевима ваш може да се придржава једне пчеле дуже времена (нпр. кад је сита, или при нижој температури и сл.).

ђ) Како ваш узима храну?

Кад треба да се храни, ваш пређе преко пчелиње главе и спусти се до усног апарата пчеле. Обично се заустави на главеном штиту пчеле, одакле се својим усним апаратом приближава базалном крају пчелиње рилице. Ако пчела не врши ритмичке покрете рилицом за то време, ваш не може да дође до хране. Чим се базални крај пчелиње рилице помакне напред и у вези с тим расклопе горње вилице, ваши је омогућено узимање хране, јер се она тада примакне ближе ономе месту пчелине рилице, на коме има нешто хране. Она се обично укљешти међу горње вилице пчеле и ту се задржи каткада прилично дуго. Ми смо једном приликом посматрали ваш, која је седела међу пчелињим вилицама 43 секунде и цело то време покушавала да добије мало хране од пчеле. Друга је ваш тај посао обављала читавих 67 секунди. Али у већини случајева ваш се врло кратко задржава на усном апарату пчеле, шта више она каткада приликом узимања хране брзо прелази са пчеле на пчелу. То би било у неку руку „пабирчење“ (упор. тачку д.).

А. Бељавски*) тврди, да ваш приликом узимања хране својим слободним ногама (предњим паром ногу) дражи горњу усну пчеле све дотле, докле пчела не пружи језик (рилицу). Ми смо, напротив, приметили, да ваш често долази да се нахрани онда кад пчелињи усни апарат већ функционише ритмички. Није, дакле, увек потребно да ваш претходно дражи горњу усну пчеле. Уопште није нам познато, на који начин Бељавски објашњава то дражење горње усне пчеле. Зар својим присуством ваш у исто време не надражује и друге, суседне, делове пчелиње главе? Ово питање, по нашем мишљењу, треба детаљније испитати. Нама то овога пута није било могуће испитати.

*) Бељавски А., Набљуденија над пчелиној вошју. Пчеловодно Дело, Нг. 5. 1929.

Нахраћена ваш изгледа крупнија, и тада обично мирује на грбачици пчеле, или на абдомену.

Ако се налази више вашију на пчели, онда се оне приликом узимања хране смеђују.

Шта ваш добива од пчеле, млеч или мед, о томе ће бити говора у посебном чланку. Овде имамо да напоменемо, да се ваши могу наћи како на старијим, тако и на млађим пчелама. (Млађе и старије пчеле не хране се једнако!) У сваком случају пчелињу ваш треба сматрати као досадног непријатеља домаће пчеле.

На Св. Петку 1932.

Срем. Карловци.

Витомир Јовановић,
Крагујевац:

Maurice Meterlink

филозоф, драмски писац, песник и пчелар

29. августа ове године Белгија је прославила седамдесет годишњицу живота свога Шекспира, Мориса Метерлинка, чувеног мислиоца, природњака, естетичара и носиоца Нобелове награде из 1911 године.

Морис Метерлинк је савршен као уметник у естетичком приказу науке о животу неких бића. Као он нико у свету не пише с више тоpline неисцрпних живописности стила и лаке композиције научних мисли и осећаја о лепоме у природи.

По завршеном школовању на белгијском универзитету у Sainte Barbe-у 1886 године постао је адвокат. Годину касније уметнички Париз привукао је к себи овог младог песника на дуже време. Услед смрти очеве прекинуо је свој уметнички живот у Паризу и вратио се на своју рођену груд у Белгију проводећи живот у месту рођења, у Ганду и по том као пчелар на оцевом имању, на великом пчелињаку у Остажеру. С времена на време остављао је своју груд навраћајући се у уметнички Париз.

Белгиским Шекспиром прозвао га је француски књижевник Октав Мирбо 1889 приказом његових првих дела песама Serres Chaudes и драме La princesse Maleine у француском листу Фигаро. Од тог пријема ових дела Метерлинково име све више је носило обележје једне најплодније епохе у међународној књижевности. Од тада се брзо нижу његова дела једно за другим: 1890 г. L'intruse у Les avengels 1891 г. Les sept princesses, 1892 г. Pelléas et Melisande, 1894 г. Alladine et Papolomides, Interieur у La mort de Fintagiles и

тако редом до 1901 године кад је угледало света његово дело **Живот пчела** — *La vie des abeilles*, које је преведено на 27 језика, и доживело издања колико ретко које друго дело.

Хрватско природословно друштво издало је 1917 године **превод ове књиге**.¹⁾ Кметиска матица из Љубљане издала је превод ове књиге 1929 године у ваљаном изводном преводу просветног инспектора г. Јосипа Вестера.

Метерлинкова дела, драма Пелеас и Мелисандра (са каснијом прерадом у оперу) и научно дело „**песмом заслађено**“ **Живот пчела** разнели су му славу широм целог света. У нас он није много превођен до рата. У поратном времену да зажалимо што избори преводилаца обилазе његово име, које по њима носи обележје старог у књижевности.

Живот пчела написао је М. Метерлинк после вишегодишњег пчеларења, проучавањем многих дела о пчели и свог великог размишљања о пчели и кошници.

У животу пчела М. Метерлинк нам песнички прича о пчелама, архитектама и математичарима, са пчелињом тачношћу и прецизношћу. У свом песничком сликању пчелињег живота он нам наводи научне податке у колико то изискује дубље разумевање његове песничке приче. Читајући **Живот пчела** упознаћемо се са свим оним што се у науци зна о пчелама. Читајући Метерлинково дело о пчелама ми ћемо се загрејати његовом песничком љубављу о пчелама, па ћемо и сами пожелети да будемо обожаваоци пчела, пчелари ако већ то нисмо.

У предговору хрватског издања ове књиге из 1917 године преводилац нам каже о Метерлинку²⁾.

„Али он говори о пчелама и са заносом пјесничким, како није до њега нико још говорио; са заносом, какав избија и иначе из дјела великих природословаца, али ваљда нигде не долази у тако блиставу одлику, толико крцат незаборављених пјесничких слика. Чудан ли је ово сплет поезије и науке! И човек се пита: Где свршава овдје наука где ли пјесма почиње. Нема овдје међу њима границе; сплинуле се обје у више јединство, обје су тек два аспекта једног истог природног појава. И у томе је чар и привлачива снага овог дјела³⁾.“

Потсећајући пчеларе на јубилеј великог пчелара и песника-филозофа М. Метерлинка навешћемо неколико ставова из његовог класичног дела о животу пчела.

У самом почетку овог дела, у поглављу „На прагу кошнице“, он нам каже:

„Немојмо да упорно свеђ тражимо величину живота у нечем неизвјесном. Све што је извјесно то је и велико; а до-

¹⁾ Преводилац је потписан ознаком М. (В. Ј.)

²⁾ Саопштавамо оригиналним преводиоцевим стилом. (В. Ј.)

³⁾ Сви наводи по Живота пчела преписани су дословце преводиоцевим стилом. (В. Ј.)

сада нијесмо ништа право до дна истражили. Нећу, дакле, излазити ни с чим, о чему се нијесам сам увјерио, али што није тако прихваћено од класика у науку пчеларском, да би свако испитивање било пуком дангубом. Ја ћу се ограничити на то, да прикажем чињенице тачно као у руковођу пчеларства, тек нешто живље; да их испреплетем опширнијима и слободнијим разматрањима, да их малко складније поређам, но што би се могло учинити у практичном приручнику или научној монографији. Тко прочита ову књигу, тај још неће моћи управљати кошницом, али ће знати готово све, што се знаде сигурно о њеним становницима, све оно, што је у њој чудесно, дубоко, унутрашње. А то је мало спрам онога, што имамо још да научимо. Шутке ћу пријећи покрај свију заблуда традиције, које још и данас живе у бајкама о пчелама, на селу, а и у многим дјелима! Кад будне сумња, несклада, хипотеза, када дођем до незнатих страна најавит ћу то отворено. А видећете и сами да ћемо се почешће зауставити пред непознатим. Осим неких великих чина управе и делатности пчела, што се лако запазе у кошници, не зна се још ништа тачније о бајнима Аристијевим кћерима. Што их човек дуже гоји, то већма спознаје, да још дуго неће продријети у дубине збиљског живота њихова; но ипак је то незнање боље од онога безвјесног незнања, којим се обично задовољаваш и у коме је задржано све наше знање о животу; а сва је прилика, да је то спознаја и једино до чега се можемо довинуту на том свијету.

Још нико тако није лепо, топло и искрено похвалио прве пионире пчеларске, који су поставили темељ напредном пчеларству. Навешћемо шта Метерлинк каже само о двојци у свом помену читавог низа класика.

„Мајстор и класик данашње пчеларске науке Ф. Хубер се родио у Женеви 1750 г. ослепио је још у раној младости. Изнајпре се стао занимати за пчеле по покусима Реомировим; хотећи их контролирати доскоро страствено заволи та истраживања и помоћу интеллигентног и оданог Ф. Бурнеиса посвети сав свој живот проучавању пчела. У аналима патња и побједа људских мало нас што тако дира и тако тјешти као повјест ове стрпљиве сарадње. Замислите једнога који види само светлост нетварну, како води духом својим погледе и руке оног другога, који гледа праву, збиљску светлост, како онај који на своје очи никад није видио медно саће (бар се тврди тако), прозира застртима мртвим својим очима онај вео којим природа све омата, те открива најдубље тајне оног генија, који је то невидљиво саће израдио; ваљда да нас о том поучи како нема таквог стања у коме се морамо одрећи овог двога: надања и тражења истине.

Послије открића Хуберових влада неколико година шутња. Но до скоро открије Ђерзон жупник у Карловицама у Шлес-

кој, партеногенезу, то ће рећи способности матица, да неоплођене могу јаја лећи и измисли прву кошницу с помичним саћем, помоћу које ће одселе пчелар моћи узимати свој дио од медне бербе, а неће требати усмртити понајбоље своје насеобине, нити ће требати да у једном часу уништи рад цијеле једне године.“

Метерлинково дело **Живот пчела** није од оних књига које се прочитају једном-два и по том оставе у књижницу. **Живот пчела** је вечита читапка за пчеларе; читанка из које пчелар има сваког дена по нешто занимљиво прочитати по доласку са пчелињака. Она стоји отворена увек на столу интелигентног пчелара. Не умето издвојити које је место у њој лепше од другог. Рећи шта је све написано у овој књизи, исто је то што и написати већу књигу него што је ова, па опет не рећи ни тако топло ни искрено ни истинито. Овако што још ни један књижевник пчелар није написао:

„Тко пчеле гоји томе оне дају не само мед и мирисав восак, већ још нешто што можда више вриједи од меда и од воска, а то је да нам пажњу обраћају на радост липња, да нам заслађују хармонију оних дивних мјесеци, јер сви догађаји, код којих су оне, везани су с чистим, ведрим небом, са славом цвијећа, с најсретнијима урама у години. Та оне су душа љета, ура оних часова изобиља; марно крило мириса што струје; разбор зрака што простором лебде; мрмор свијетла што блиставо трепери; пјесма атмосфере штоно почива; а лет је њихов видљив знак увјерљив, звучан биљег ситних радости што наступају из тоpline а живе у свјетлости. Оне чине да разумијемо најдубљи онај глас нутарњих благодарних ура природе. Тко пчеле познаје и тко их љуби том се љето без пчела чини невесело као да је без птица и без цвијећа.“

Зашто нам са овом неисцрпношћу љубави према пчелама, са овом топлином не пишу сви они који се у нас појављују као учитељи пчеларски? Под утисцима читања многих непримамљивих књига о пчеларству сећамо се свих Метерлинкових редова: „Бишнерова је студија доста подпуна али кад човек стане читати оне смионе његове тврдње, легендарне оне црте и већ одавна забачене приче, тад се јавља у човеку сумња, да ли је он икад изишао из књижнице, да испита своје јунакиње, е да ли је икада отворио ма и једну од стотине кошница, што зује, брује, бљијеште, пламте од тисућу криоца, у које треба продријети, док се нагон наш не приљуби тајни њиној, док нас не прожме атмосфера, мирис, дух и тајна трудољубивих дјевица. **Не мирише му дјело ни медом ни пчелом;** у њега су недостатци многих наших учених књига у којима су закључци већ унапријед створени, а научни апарат није друго него силно гомилање анекдота, несигурних са свих страна покупљених!“

Приказујући у неколико Метерлинково дела **Живот пчела** не можемо да не зажалимо што Српско пчеларско друштво није издало српски превод ове ваљане књиге. То дело би више обрадовало наше пчеларе од оне брошуре, којом се, после посејаног корова у њиву пчеларску, пропагира изједначење знања и умења и мишљења и уверења у збрци од незнања, јер такве проповеди и учења не миришу ни медом ни пчелом⁴⁾.

„Српски Пчелар“ поздравља великог слављеника а Белгијским пчеларима жели да са још већом радошћу прославе и осамдесету годину живота свога великоумног пчелара М. Метерлинка.

⁴⁾ Превод Метерлинковог дела о Животу пчела у српском стилу постао је још потребнији, од како је распродано издање овог дела у издању Хрватског природословног друштва. (В. Ј.)

Марјан Ж. Стољковић,
пчелар из Алексинца.

Потрошња меда у Врњачкој Бањи.

Као што је познато, наша домаћа Врњачка Бања спада у ред првокласних светских бања — а неке и надмаша са лековитошћу својих минералних извора — топле, хладне, и киселе воде, — те својим модерним уређењем које све више напредује, — својом богатом произвођачком агрикултуром која пружа јефтине намирнице за живот, — као и њеним величанственим природним лепотама које је окружују са обронака блиског гордога „Гоча“ заоденутог зелен бором и витом јелом, — миомирисном липом и столетним храстом — — што све мирише животном свежином — — — она се прочула на све четири стране света и број посетилаца ради лечења и опоравке здравља све то више расте, не само из наше Краљевине Југославије, већ и од странаца као: из Грчке, Румуније, Албаније, Енглеске, Данске, Пољске, Француске, Мађарске, Аустрије, Немачке, Бугарске, Турске, Белгије, Холандије и др. —

Статистика посетилаца Врњачке Бање по годинама стоји овако:

1911 год.	9.376	посетилаца	1924 год.	20.083	посетилаца
1912	10.933	„	1925	23.172	„
1913	4.126	„	1926	20.491	„
1915	5.099	„	1927	24.916	„
1919	6.237	„	1928	25.548	„
1920	11.447	„	1929	24.564	„
1921	16.609	„	1930	26.268	„
1922	15.529	„	1931	26.808	„
1923	19.132	„	1932	до 5-X 20.358	„

Дакле, за 18 година укупан број посетилаца износи 310.686 или просечно годишње на 17.260, — да није било ратова — овај број био би далеко већи. —

За време годишњих сезона (нарочито у последње време) у Врњачкој Бањи прави се приличан промет са медом, кога посетиоци бање употребљавају као јело или посланицу. — Нас пчеларе особито радује, што су и г. г. бањски лекари препоручили употребу меда у својим упутствима о начину исхране посетилаца бање. —

Највећи обрт у распродаји меда прави наш колега — рационални велепчелар Г. Вељко Спижанин, он је у овогдишњој сезони учинио промет на 5.000 кгр. — а сви остали ситнопродавци око 5.000 кгр. меда. — Г. Стижанину има да се захвали, што је умесном организацијом и пропагандом, прокрчио пута прођи меду, не само за себе већ и многобројним новајлијама на оvd. бањском тржишту. Његов је мед вазда укусно опремљен и брижљиво сортиран, те даје демонстративни подстрек и осталим да се тога придржавају — и чини част нашем домаћем пчеларству што га тиме репрезентује и пред бањском публиком напреднијих народа. —

Поред добро сортираних врсти медова, виђа се и сеоски „муљаник“, тамне боје, густог изгледа, са пуно труња и одпадака од саћа, — па ипак, и такав се мед траљаво провлачи уз ниске цене и свакада на суву штету примитивних пчелара кога они из незнања или немара износе у овако лошем стању и нуде буд зашто! —

У промету се запажају и такви медови, који једва личе на мед: житко воденаст, нема ону густину и жилавост — скоро се и не опажа онај свиласто-отељиви комад кога сваки прави зрео мед треба да има. — Такав мед лиферују на брзу руку многе наше колеге као „антике“ од багреновца или босиљковца пуштајући га форсирано у промет — да би дошли још брже до пара не водећи рачуна да је то незрео мед и да таква пчеларска роба има да претрпи неуспех — убијајући цене и другима — јер потрошачка публика увиђа и неће да баца паре за разне тек тако зване медове — „воденасте нектаре“. — Оваквим пчеларским јавашлуцима потрошачка бањска публика постала је веома опрезна са заузетим ставом великог неповерења према меду у опште, — избегава куповање, или потрошњу своди на минимум, све из бојазни од подвале! —

Да би се подигао осумњичени квалитет цеђеном меду, увиђавни рационални пчелари предузели су производњу меда по Американски у „бокесима“ — те је бањској потрошачкој публици пружен и природан мед у саћу са ценом од 30. — дин. по кгр., али промет слабо креће напред! — „Криза“ — та проклета мђра, која притискује цео свет па ето и наше пчеларске интересе мрси и ремети, — али бар ми пчелари

не треба да клонемо духом, већ угледајмо се на наше драге пчелице које и не хаје за „које какве кризе“ нити „незапослености“ — те вазда љубе рад и ред — а кућице пуне с'мед! —

Дакле, нашу „пчеларску кризу“ ако не можемо искоренити, — то је посигурно можемо ублажити, — а то доста стоји у нашој пчеларској руци — на име: пчела неће „ило“ — т. ј. неправду, **подвалу** — онда будимо на првом месту ми пчелари исправни, па производимо првокласни мед који треба да буде исправан и чист као суза Божја! —

У почетку ове године цене меду на овд. бањском тржишту биле су прилично стабилне на 20.— дин. по кгр., али појавом и пуштањем у промет овогод. новог меда, цене су погоршане преплавом „разноврсним“ медовима лиферованих са разних страна Југославије и са ниским ценама 7—9 дин. по кгр., те су цене колебљиво варирале на 14—16 дин. по кгр. које се и сада са муком одржавају. —

У интересу је народног здравља и побољшања стања свију правих пчелара и љубитеља пчеларства, најенергичније предузети и настојати: да се незрео мед у будуће никада не производи нити пушта у промет. — још енергичније и будним оком пратити акције свих оних тек т. зв. пчелара са њиховим понудама такође тек тако званих медова — „без пчела“ и сумњиво-рецепташког порекла, па то и са законом у руци прогањати, — — — а наше неуке, примитивне или почетне пчеларе, свакада и у свакој прилици zgodним начином поучити и упутити на прави пчеларски пут, да би и они осетили благодат од свога умешног пчеларског рада — — а тиме ћемо успети, да скинемо сумњу потрошачке публике према меду и прокрчити пута за бољу прођу.

Врњачка Бања 10-Х. 1932 год.

Допис

Као пчелар — и сарадник за унапређење рационалног пчеларства, сматрам за дужност, да где год ми се укаже прилика — па и овде чим сам стигао — одмах се заинтересовао и распитао за пчеларске прилике, — обишао неке пчелињаке, овд. тржиште за промет меда, — па сам сазнао и за жалосну вест, да се и у овом крају појавила опасна пчелиња зараза: „трулеж легла — пчелиња куга“! —

Да би проверио ово сазнање, прегледао сам два пчелиња друштва на пчелињаку Господ. В... ћа у Врњачкој Бањи у непосредној близини овд. тржишта, и колико ми је познато,

сви нађени знаци — на узумрлом леглу, саћу и живим пчелама које у малобројном и малаксалом друштву очекују сигурну пропаст — јасно показују, да је ова тешка бољка узела толиког маха да је сво саће загађено и несносно заудара, када се легло отклопи оно је жућкасто-црно и растегљиво, после манипулације са оквирима, на прстима се осећа нека лепљива маса која је слична лепку за мухе, — тек када се руке добро оперу млаком водом и сапуном осећају се чистим.

Препоручио сам сопственику пчелињака да што пре пошаље један део зараженог легла са саћем Српском Пчеларском Друштву, да би се бактеоролошки испитало — па предузеле хитне мере да се опасност локализује и даље сузбије.

Настаје питање, одакле је зараза доспела овде? —

Из пчеларских листова познато нам је да се „трулеж легла — пчелиња куга“ појавила на пчелињацима у неким „пречанским“ крајевима, затим у околини Београда — па Младеновцу. —

У Врњачкој Бањи мед се лиферује са свију страна из Југославије а скоро највише из „прека“, сав тај мед распродаје се на овд. тржишту на веома примитиван начин — мед се просипа и размазује по тезгама, по судовима и т. д. и пчеле се стално виђају да облећу та места, сишу и односе такав мед у своје кошнице — а није искључено да ти медови нису добијени из заражених кошница па су овд. пчеле на овај начин ту заразу пронеле у своје кошнице, — даље, вештачко саће које је уметано у кошнице које су „нађене заражене“ и оно је лиферовано негде из „прека“ те и тим вештачким саћем могла је доспети овде зараза. —

Изгледа да овде нико не води рачуна о здравственим приликама код пчела, — и ако се ова опака зараза не сузбије на време, има изгледа да нашем домаћем пчеларству предстоји страшна судбина! — — —

Само Пчеларски Закон кога тако жељно очекујемо учиниће спас нашим пчеларским идеалима.*)

Марјан Ж. Стоиљковић

Пчелар из Алексинца.

22-V 1932 год.
Врњачка Бања.

*) У „Пчелару“ читали смо, да се у околини Београда у Младеновцу и Неманикућима појавила пчелиња куга. Колико смо извештени у Срему нема никакве заразне болести. Летос био сам са пчеларима из Бачке и то баш са онима који пренашају кошнице на пашу, па они су се хвалили са добрим стањем, а нико се није потужио на болест. Зато мислим, да се пре могле пчеле заразити са медом, из околине Београда и Србије него из „прека“.

УРЕДНИК.

† Stjepan Fidler

Dana 30. septembra o. god. preminuo je u Osijeku u 59. godini života Stjepan Fidler, proizvođač umjetnog saća i potpredsjednik pčelarskog društva.

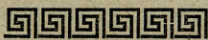
Pokojnik je bio dušom i tijelom pčelar, a njegov proizvod umjetnog saća dobro je poznat među našim pčelarima. Pčelari je počeo pred kojih 15 godina i podigao si krasan paviljon sa 32 košnice Gerstungovke. Na poticaj osječkog pčelarskog društva počeo je tada ručnom prešom izradjivati umjetno saće. Kad se posao sve više širio, morao je nabaviti veliki valjak za umjetno saće i posebne kotlove za topljenje voska, a prije dvije godine uveo je električni pogon valjka. Sada je mogao dnevno izraditi oko 120 kg. prvoklasnog umjetnog saća, koje je naišlo na opće priznanje među pčelarima, a na svim pčelarskim izložbama i kongresima Jugoslavije, a u dva navrata i u inozemstvu dobio je prve nagrade i odlikovanja. Tako je pokojni Fidler potpuno opravdao i proveo ono nastojanje, da sami pčelari proizvode pčelarske potrebštine, a njegova radiona, koju je vlastitim marom od najskromnijeg početka podigao na sadanju visinu, najbolji je dokaz za mogućnost uspjeha toga nastojanja.

Nije bilo pčelarske skupštine ili kongresa, na kojima ne bi Fidler sudjelovao, a svuda je kao odličan pčelar rado vidjen i poštovan. Ovoga proljeća preuzeo je i poslovodstvo robnog odjela Hrvatsko-slavonskog pčelarskog društva u Osijeku i sve poslove vršio na najveće zadovoljstvo. Uz svoj razgranjeni posao dospio je, da mnogo truda posveti i pčelarskom društvu, pa je kao mnogogodišnji odbornik i potpredsjednik svuda unapredjivao njegove interese. Na pčelarskim tečajevima sudjelovao je kao praktični predavač, a osim toga bio je njegov dom i pčelinjak kroz cijelu godinu stjecište mnogih, a naročito vanjskih pčelara, za koje je uvijek imao prijateljsku riječ savjeta i pouke. Njegova prerana smrt velik je gubitak za pčelarsko društvo, koje je svojim nesebičnim radom uvelike zadužio. Njegov proizvod umjetnog saća nastaviti će u punom opsjegu njegova zauzeta supruga i sin.

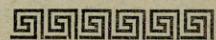
Na spovedu se vidjelo, koliku je ljubav i poštovanje uživao ne samo među pčelarima, nego i među svojim sugradjanima. Odar mu je bio ukrašen mnogobrojnim vijencima, a gradjanstvo i pčelari iz mjesta i bliže okolice došli su u velikom broju, da do vječnoga počivališta isprate toga dobrog čovjeka. Nad otvorenim grobom oprostio se u ime obitelji i pčelarskog društva tajnik i urednik g. Stjepan Ilačić, koji je naročito istakao pokojnikove gradjanske i pčelarske vrline. Počivao u miru!

Ради болессти уредника који је уједно и експедишор листа закаснило се са експедицијом 9 броја „Срског Пчелара“. Умољавају се поштована г. г. чланови и преилашници да изволе ово на знање узети.

Српска Пчеларска Задруга у Руми.

Разно

НАШ МЕД ОДИКОВАН У БЕЛГИЈИ.

У Брислу одржана је пчеларска изложба. Г. Вилим Шер трговац и пчелар из Земуна послао је на ту изложбу меда и то: багреновац, босилковац, ливадски и шумски. Од једног свога пријатеља г. Шер добио је писмо у ком му јавља, да је његов мед ради свога квалитета одликован првом наградом, а за који дан добиће и диплому са изложбе.

Кад наш мед у иностранству добија прву награду, онда је то знак, да је наш мед одличног квалитета. Захвални смо г. Шеру, што је мед на изложбу послао, па су и Белгијанци стекли лепо мишљење о квалитету нашег меда. Кад се у другим државама приређују пчеларске изложбе, треба слати наш мед, да и други народи виде, да је наш мед одличног квалитета. То ће бити најбоља реклама за наш мед.

Зашто шећерна вода није универзално средство, које чува од срдобоље. Проф. Цандер сматра за сујеверје тврдњу о повољном деловању шећера, а тако исто и о штетном утицају неког меда. Не спречава губитак друштва шећер него вода, која се у њему налази. Густ мед од хељде и јеле, особито кад је топло и суво лето, врло мало има воде. Ради тога може се зими врло лако појавити жеђ. Пчеле су тада немирне, у узбуђењу испуштају поган, отпуштају се од зимског клупчета и много страдају. Дамо ли им преко зиме течне шећерне воде, тада нема жеђи и поштећене су од њезиних рђавих последица. (Der jug. Imker.)

Француски медањаци. У $\frac{1}{2}$ кг врелог меда растопи 50 гр масла и додај $\frac{1}{2}$ кг брашна, кад се охлади 7 гр у руму растопљеног поташеа, остави тесто 2 дана да стоји. Сад додај 30 гр исеченог бадема и ушећерене коре од лимуна, добро измеси, разви танко, исеци и пеци у намазаном плеху.

Цене огласима у „Српском Пчелару“: Оглас на целој страни: једанпут стоји 60 Дин; трипут за 10% јефтиније; на пола године 20% јефтиније; на целу годину 30% јефтиније. — Оглас на пола стране: једанпут стоји 30 Дин; трипут 10% јефтиније; на пола године 20% јефтиније; на целу годину 30% јефтиније. — Оглас на четвртини стране: једанпут стоји 20 Дин.; трипут 10% јефтиније; на пола године 20% јефтиније; на целу годину 30% јефтиније. — Оглас на осмини стране: једанпут стоји 15 Дин.; трипут 10% јефтиније; на пола године 20% јефтиније; на целу годину 30% јефтиније.

Ко жели да купи старија годишта „Српског пчелара“ година 1924—1930. нека пожури са наруџбом, јер се налази још мали број комплетних годишта. Цена је за свако годиште 20 динара. Новац се шаље унапред или се лист шаље на надоплату. Порудбине и новац треба слати „Српској пчеларској задрузи“ у Руму.

Власник и издавалац „Српска пчеларска задруга“ у Руми.

Чланарина је за чланове утемељаче једаред за увек 100.- Дин., а за редовне чланове 30.— Дин. годишње. Редовни чанови добивају лист бадава, а утемељачи плаћају годишње за лист 15.— Дин. Претплата је за нечланове 30.— Дин. годишње а плаћа се унапред за целу годину.

Претплату и огласе треба слати “Српској пчеларској задрузи“ у Руму Рукописе, питања, књиге, листове у замену и рекламације (потраживања недобивених бројева) треба слати уредништву. „Српског пчелара, у Земуу.